

Tímáripari alapismeretek (Szakmunkásképző iskolai tankönyv)
 Simontornyai Vármúzeum tulajdonát képező dolgozat. L. Sz.: S.81.2.226.2
 Tolna megyei Újság 1930. aug. 9-i száma

Jegyzetek

1. Dr. Kiss 10-12.
2. Dr. Kiss 250.
3. T. Mérey 3-4.
4. Dr. Kiss 209.
5. Dr. Kiss 131-152.
6. Dr. Kiss 247.
7. T. Mérey 5.
8. Dr. Kiss 247.
9. Csiba 6-7.
10. Lukovszky 9.
11. T. Mérey 6.
12. T. Mérey 8.
13. Sim.V. M. L. Sz.: S. 81. 2. 226. 2 4.
14. T. Mérey 13.
15. T. Mérey 14.
16. Sim.V. M. L. Sz.: S. 81. 2. 226. 2 5.
17. T. Mérey 17.
18. T. Mérey 20.
19. Soproni Kam. J. II. köt. II. füzet. 1261., 1263.
20. Tolna M. Újs. 1930. aug. 9.
21. T. Mérey 21.
22. T. Mérey 26.
23. T. Mérey 27.

Mészáros Anikó

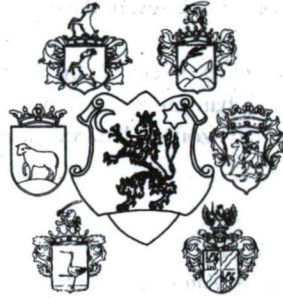
Redemptio, avagy a Jászkunság megváltása

A Jászkunság történetében talán a legegységesebb és legfontosabb esemény a XVIII. században a redemptio volt. A *redemptio* latin eredetű szó, megváltást, kiváltást jelent, s ez ki is fejezi a történelmi esemény lényegét.

A redemptio története azzal kezdődött, hogy a török kiűzése után az udvar által felállított kamarai bizottság hozzáfogott a török által birtokolt területeken lévő lakatlan és lakott földek összeírásához és értékbecsléséhez. A Pentz János Kristóf vezetése alatt álló bizottság megállapította, hogy a Nagykunság Karcag kivételével lakatlan, továbbá azt, hogy a Hármas kerület (Nagykunság, Kiskunság, Jászság) cladásra érdemes. Földjét ugyanis legeltető állattartásra és gabonatermesztésre kiválóan alkalmasnak találták. Értékét pedig mindössze 700 000 forintban határozták meg. A Pentz-féle

összeírás jogalapot teremtett az udvarnak az eladásra. Ezek a kunok lakta területek ugyanis a XIII. századtól kezdve különböző kiváltságokat élveztek, amelyeket többször megerősítettek, azonban a zavaros időkben elveszett papírosok miatt a lakosság a jogait nem tudta bebizonyítani. Emiatt kerülhetett sor a Jászkunság értékesítésére.

Kollonich Lipót esztergoli Lipót 1702-ben eladta ezen telenek potom 500 000 rénes főzödése megfosztotta a Hármastól, és a lakosságot jobbágysoromberek magukat szabadnak a jogaikért, így ez is ösztönözte Janak a Rákóczi-féle szabadsághadszenben lekötött jogait azonban szatmári béke után kezdte gyanunkát az itt élőkötől, inkább vezetésére törekedett. Annak eljogilag jobbágy állapotba került, jobbágygá vált, nem alakultak ki jobbágytelkek és csak árendát fizető jobbágyparasztokká váltak. Az adó, az árenda értékét a kerületi, városi vagy községi előjárókkal megkötött szerződések határozták meg. A jászkunsági jobbágyok tehát nem egyéneknként, hanem mint közösség állottak szemben uraikkal. A lovagrend uralma alatt az elnéptelenedett földek újra benépesedtek, és bizonyos mértékű gazdasági erősödés is megfigyelhető. Ezek együttesen teremtették meg a redemptiós mozgalom hátterét.

mi éresek közreműködésével I. rületeket a Német Lovagrend-rintért. Az udvar és a rend szerkerületet évszázados kiváltságaiba süllyesztette. Az itt élő tekintették, és harcot indítottak őket arra, hogy bekapcsolódharcba. A lovagrend a szerzőcsak a szabadságharcot lezáró korolni. Nem követelt robotkülönböző bérleti viszonyok belenére, hogy a jászkun lakosság

A német lovagok tevékenykedése csak a nádort, a kunok főbírját sértette - természetesen a lakosságon kívül - aki az új birtoklás miatt jelentős jövedelemtől esett el. A jászok, kunok nem nyugodtak bele alárendelt helyzetükbe és kiharcolták ügyük felülvizsgálatát, a szatmári béke 5. pontjának betartását, amely ígéretet tett a jászkun sérelmek orvoslására. Az 1715-ös országgyűlésen már előrelépés történt az ügyben: az udvar határozatot hozott arról, hogy visszafizeti az eladási összeg felét, mivel az üzlet nem egészen tiszta körülmények között született meg. Az eladást is elzalogosításra módosították.

A lovagrend hamarosan felszámolta tevékenységét a jászkun kerületekben, a fennhatóságot pedig átruházta a Budán székelő invalidusokra, egy alapjában véve katonai jellegű szervezetre. Jogilag és gazdaságilag lényegében semmi sem változott.

Az 1740-es évekre megérlelődtek a lehetőségek a jogokért való erélyesebb fellépésre. Így került sor arra, hogy a Jászkunság lakói 1744-ben egy 11 pontból álló kérvényt juttattak el a Helytartótanáchoz. A petíció tartalmazta azokat a feltételeket, amelyek alapján hajlandóak kifizetni az értük felvett zálogösszeget. Követelték, hogy az összeg kifizetése után visszakapják szabadságukat, és azt, hogy eladhatatlanok és elzalogosíthatatlanok legyenek, továbbá csak a nádor és az egyes kerületekben működő kapitányok bíraskodhassanak felettük.

Néhány hónapos gondolkodás után Mária Terézia 1745. május 6-án aláírta a redemptiós oklevelet. A redemptióhoz 25 jászkun település csatlakozott: a Jászságból Jászsalszentgyörgy, Jászfelsőszentgyörgy, Jászapáti, Jászárokszállás, Jászberény, Jászdózsza, Jászfényszaru, Jászfákóhalma, Jászkisér, Jászlady és Jásztelek; a Kiskunságból Fülöpszállás, Kiskundorozsma, Kiskunfélegyháza, Kiskunhalas, Kiskunlacháza, Kiskunmajsa, Kunszentmiklós és Szabadszállás; a Nagykunságból Karcag, Kistíjszállás, Kunhegyes, Kunmadaras, Kunszentmárton és Túrkeve.

A városok közös kasszából nem tudták kifizetni a megváltás összegét. 1745 őszén határozták meg, hogy melyik település mennyivel járul hozzá az összeghez, és hogy melyik területet váltja meg. A városokra kivetett pénzhez a lakosok járultak hozzá. 1751-re a tartozást sikerült kifizetni, és az 1751. évi 25. törvénycikk végérvényesen elismerte a jászkun kiváltságokat. A visszaváltott földet azután felosztották a megváltáshoz hozzájárult családok között. A megváltó, redemptus családok nevét, a befizetett pénzüsszeget és az osztott földek révén kialakult új birtokrendszert a Liber Fundiban (földkönyv, telekkönyv) rögzítették.

A redemptióban a lakosság jó része részt vett, bár erről kevés adat maradt fent. Annyi azonban bizonyos, hogy a Nagykunság lakóinak háromnegyede lépett így ki a jobbágyorsból. A redemptió nyomán kialakult birtokviszonyok és jogviszonyok határozták meg ezután hosszú időre ezen területek fejlődését.

Felhasznált irodalom

Bellon Tibor: Nagykunság. Gondolat, Bp., 1979.

Egy város várossá lesz. Szerk.: *Bellon Tibor*. Karcag, 1985.

Illésy János: A jász-kunság eladása a Német Lovagrendnek In: Századok 1905 I. 22–39 p., II. 138–157.

Kelemen Kajetán: A jász-kun redemptio története és fejlődése a jelen korig tekintettel a jászkun birtokviszonyok rendezésére Szeged, 1877.

Szefű László Kain rehabilitációja

Manapság, a rehabilitációk korát éljük, harsogva és hangosan, nem is gondolva arra, hogy az igazán nagy rehabilitációk régen kevésbé deklarálva, de sokkal következetesebben zajlottak le. Itt van mindjárt Kain ügye.

Ádám fiai közül, mint tudjuk „Ábel juhásztor lett, Kain pedig földműves”. Mindketten istenfélők voltak, érthető tehát, hogy „Kain a föld terméseiből áldozatot mutatott be az Úrnak. Ábel is áldozatot mutatott be, nyája zsenge bárányaiból, azok zsírjából. Az Úr kegyesen tekintett Ábelre és áldozatára, Kainra és áldozatára azonban nem tekintett”. Az írásokból nem derül ki, mi volt e diszkrimináció oka, de miután Kain haragjában megölte az említett kegyben leledző öccsét, az Úr megbélyegezte és földönfutóvá tette őt. (Gn 4, 1–8.)

Talán azt hivatott megindokolni e história, hogy miért vált a zsidóságnál döntő áldozati formává az állatok feláldozása, a véres és égő áldozat. Tudunk ugyan termésáldozatról is, amelyet „a szérű bőségéből és az új borból” kellett felajánlani (Ex 22, 28; Deut 18, 4.), de ez inkább a termés zsengejéből származó adónak tekinthető, semmint áldozatnak. Azt mondja Ezekiel próféta: „minden első termés legjava, és minden italáldozat mindabból, amit bemutatnak, legyen a papoké, és ételeitek legjavát is adjátok a papoknak, hogy áldás szálljon házatokra”. (Ez 44, 30.) A szombatonként templomi áldozatul adott tizenkét szent kenyér is a papok ellátását szolgálta voltaképpen. (Lev 24, 5–9.) csak ritkán fordult elő, hogy bizonyos rituális előírások betartása mellett más is ehető e kenyérből (1 Sm 21, 5–7.).

A szentélyen kívül talán csak Melkizedek, e titokzatos származású „papkirály”, Sálem királya, azaz a béke fejedelme” áldozott bort és kenyeret, amikor a négy király szövetségét legyőző Ábrahám üdvözlésére ment „ő ugyanis a magasságbeli Isten papja volt”, aki megáldotta a győztes hadvezért. (Gn 14, 18.) Azután csak egy, a messiásról jövendölő zsoltár említi, hogy az Úr így szól az üdvözí-